

KNJIŽEVNOST

Matjaž Geršič, Mojca Kumin Horvat, Erik Logar, Drago Perko, Primož Pipan:
Zemljepisna imena Slovenskega Porabja
Georitem 33

Ljubljana 2024: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 205 strani, 35 slik in 16 preglednic, ISBN 978-961-05-0813-7 (tiskana različica), ISBN 978-961-05-0814-4 (različica PDF)

ZRC SAZU Geografski inštitut Antona Melika je v knjižni zbirki Georitem (33) objavil znanstveno monografijo z naslovom *Zemljepisna imena Slovenskega Porabja* kot rezultat obsežnega terenskega dela in pregleda arhivskih virov v okviru številnih raziskovalnih projektov na ZRC SAZU. K nastanku knjige so pripomogla znanja z različnih raziskovanih področij, in sicer, zemljepisnih imen, jezikovne geografije, regionalne geografije, narodnih manjšin in nenazadnje narečnega besedotvorja.

V uvodnem poglavju je na kratko predstavljena dosedanja obravnava Slovenskega Porabja, pri čemer je razvidno, da raziskave na tem območju niso nekaj povsem novega. Kot najboljše knjigi na krajevni ravni Slovenskega Porabja sta navedeni *Slovensko Porabje* (1983) in *Gornji Senik* (1988) izpod peresa Marije Kozar-Mukič, kot najsodobnejše celovito delo slovenskega zamejskega prostora pa velja monografija Jerneja Zupančiča *Slovenske manjšine v sosednjih državah* (2022). Avtorji na podlagi raziskave zemljepisnih imen Slovenskega Porabja omenjene raziskave nadgrajujejo s poudarjanjem pomena ohranjanja jezikovne dediščine, ki je tesno prepletena s kulturno identiteto in zgodovinskim spominom vsake narodne manjšine. Delo je nastalo predvsem v želji k ohranjanju in živi rabi zemljepisnih imen kot prvine nesnovne kulturne dediščine pri porabskih Slovencih.

Z vidika metodologije je knjiga po eni strani rezultat kabinetnega dela, ki je obsegal študije virov, literature in poznejše analize zbranega gradiva, po drugi strani pa terenskega dela, ki je temeljilo na obisku in opravljanju intervjujev z domačini, ki poznajo slovenska zemljepisna imena. Knjiga nas seznani z upravno razdelitvijo, geografskim in zgodovinskim orisom Slovenskega Porabja. Pri tem lahko ugotovimo, da je od skupno 3178 naselij na Madžarskem slovenska narodnost priznana v 10 teritorialnih enotah najnižje ravni. Porabski Slovenci danes prebivajo na območju 94 km². Na gričevnatem Goričkem so to naselja Andovci (Orfalu), Gornji Senik (Felsőszölnök), Števanovci (Apátistvánfalva) ter Verica-Ritkarovci (Kétvölgy), v ravninskem delu pa Dolnji Senik (Alsószölnök), Sakalovci (Szakonyfalva) ter Monošter (Szentgotthárd). Avtorji vsako naselje skrbno preučijo glede na posamične geografske in zgodovinske posebnosti. Po nazornem geografskem in zgodovinskem orisu posameznih naselij se avtorji posvetijo podrobni obrazložitvi tipizacije in standardizacije zemljepisnih imen ter zemljepisnim imenom Slovenskega Porabja, kar vključuje njegova pokrajinska imena, imena naselij in ledinska imena.

Osrdje monografije tvori slovar in zemljevid ledinskih imen Slovenskega Porabja. Dostopna sta tudi v fizičnem izvodu – kot posebna izdaja zemljevida (ISBN 978-961-05-0825-0 (tiskana različica) in ISBN 978-961-05-0824-3 (digitalna različica)), in prek spletne aplikacije, oba pod naslovom *Ledinska imena Slovenskega Porabja*. Tematski znanstveni zemljevid, sestavljen iz kartografskega in besedilnega dela, je namenjen širši javnosti, še posebej prebivalstvu Slovenskega Porabja. Na zemljevidu so označene meje naselij v Slovenskem Porabju, njegova kartografska podlaga pa je digitalni ortofoto posnetek. Mikrotoponomi na zemljevidu so zapisani v poenostavljeni narečni obliki. Posebna izdaja zemljevida omogoča celovit in lepši pregled nad območjem. Slovar vsebuje približno 350 zemljepisnih poimenovanj v Slovenskem Porabju. Navedena so na pregleden način po posameznih naseljih v abecednem vrstnem redu, pri čemer vsako slovarsko geslo vsebuje dragocene podatke. V posameznem slovarskem geslu so poleg zapisa v poenostavljeni narečni obliki imena zapisana tudi v fonetični transkripciji in v knjižni obliki. Gesla vsebujejo tudi navedbe imen v arhivskih virih in morebitno poimenovalno motivacijo ali etimologijo imena, če sta poznani. Spletna aplikacija je s pomočjo programa *ArcGIS Online* prosto dostopna na spletnem naslovu: <https://experience.arcgis.com/experience/ba486c0ef5ef42bdb2f28555f49fb8e4/>. Aplikacija vsebuje tudi možnost dodajanja ledinskih imen, v kolikor pride do ugotovitve, da kakšno ime manjka. S participativno zasnovo aplikacije je omogočeno izpolnjevanje potreb in želja uporabnikov ter zagotavljanje možnosti za izboljšave zemljevida in odpravljanje morebitnih pomanjkljivosti.

Znanstvena monografija je na voljo tako v fizični kot tudi digitalni obliki na spletnem naslovu: <https://doi.org/10.3986/9789610508144>. Več o ostalih monografijah iz knjižne zbirke Georitem najdete na spletnem naslovu: <https://giam.zrc-sazu.si/sl/publikacije/georitem>.

Marko Senčar Mrdaković

Miha Koderman, Mojca Poklar (urednika):

Geografsko raziskovanje slovenske Istre 2

Slovenska znanstvena zbirka za humanistiko 11

Koper 2024: Založba Univerze na Primorskem, 223 strani, 978-961-293-302-9 (tiskana različica), ISBN 978-961-293-300-5 (različica PDF), ISBN 978-961-293-301-2 (različica HTML)

Znanstvena monografija *Geografsko raziskovanje slovenske Istre 2* je nadaljevanje prvega dela istoiemenske knjige, s čimer vsebinsko dopolnjuje in nadgrajuje najnovejša spoznanja o geografskih značilnostih slovenske Istre. Ta je nedvomno eno najbolj dinamičnih območij Slovenije, kjer se prepletajo in si v zelo omejenem prostoru konkurirajo številne dejavnosti. Za območje je značilen tudi zgodovinsko unikatni razvoj zaradi pogostega spreminjanja državnih meja, prostor pa je nasploh izrazito »kontakten« in ima tudi velik strateški pomen, zaradi česar to pokrajino lahko označimo za zelo bogat raziskovalni laboratorij.